

PRZESŁANKI ZATRZYMANIA

NIELETNIEGO SPRAWCY

CZYNU KARALNEGO

kom. Radosław Nienałtowski

Zakład Służby Prewencyjnej CSP

Artykuł przedstawia okoliczności, które muszą zaistnieć, aby funkcjonariusze Policji lub Straży Granicznej legalnie, zasadnie i prawidłowo mogli dokonać zatrzymania osoby nieletniej, co do której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego lub która wykazuje przejawy demoralizacji.

Policjanci, wykonując swoje codzienne czynności służbowe, mogą spotkać się z koniecznością dokonania zatrzymania osoby nieletniej. Mówiąc o zatrzymaniu nieletniego, należy pamiętać, że osoba nieletnia to:

- sprawców czynów karalnych w wieku 13–17 lat;
- osób, które nie ukończyły lat 18, a wykazują przejawy demoralizacji;
- osób, względem których orzeczono środki wychowawczo-poprawcze, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby lat 21.

W art. 32g i art. 32e ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich ustawodawca zawarł przepisy pozwalające na zatrzymanie nieletniego sprawcy czynu karalnego lub wykazującego przejawy demoralizacji.

Art. 32g. § 1. Jeżeli jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, Policja może zatrzymać, a następnie umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego, co do którego istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił czyn karalny, a zachodzi uzasadniona obawa ukrycia się

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH NIELETNICH

nietelnego lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nietelnego.

Art. 32e. § 1. Policja zbiera i utrwała dowody przejawów demoralizacji oraz czynów karalnych w wypadkach niecierpiących zwłoki, a w razie potrzeby dokonuje zatrzymania nietelnego.

Opierając się o powyższe przepisy ustawy o postępowaniu w sprawach nietelnich, należy stwierdzić, że Policja może zatrzymać nietelnego, gdy jest to konieczne ze względu na okoliczności sprawy, jeżeli istnieje uzasadnione podejrzenie, że popełnił on czyn karalny². Jest to forma zatrzymania fakultatywnego. Zatrzymanie to może mieć miejsce, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia czynu zabronionego przez nietelnego, które opiera się co najmniej na poszlakach, a ponadto gdy występuje jedna z trzech przesłanek szczególnych, mianowicie³:

- uzasadniona obawa ukrycia się nietelnego – może zachodzić w momencie, gdy w związku z jego dotychczasowym zachowaniem się, stylem i trybem życia, nawykami (np. uciezkami z domu, szkoły, placówki opiekuńczo-wychowawczej, rodziny zastępczej) nasuwa się przypuszczenie, że ukrycie się nietelnego jest możliwe i bardzo prawdopodobne;
- obawa zatarcia śladów czynu, uzasadniona przeszłością nietelnego, okolicznościami sprawy, a zwłaszcza charakterem i rodzajem poszlak oraz dowodów, które w jego sprawie zostały zebrane oraz tych, które należy jeszcze zebrać;
- nie można ustalić tożsamości nietelnego.

Tak więc, aby nastąpiło legalne zatrzymanie osoby nietelnej, muszą zaistnieć jego obiektywne, szczególnie przesłanki, a nie te, które mogą wystąpić jedynie w odczuciu organu dokonującego zatrzymania lub zarządzającego je⁴. Należy zatem przyjąć, że obawa ucieczki lub ukrycia się albo zacierania śladów przestępstwa musi być uzasadniona. Ma być poparta konkretnymi okolicznościami wskazującymi prawdopodobieństwo ich wystąpienia i wynikać z okoliczności ujawnionych w postępowaniu; nie może to być obawa abstrakcyjna. Ryzyko takiego stanu rzeczy nie może wynikać wyłącznie z danych i informacji pozaprocesowych. Na obawę ukrycia się osoby nietelnej musi wskazywać samo zachowanie tej osoby, która będzie np. podejmować kroki zmierzające do opuszczenia swojego miejsca zamieszkania. Taka obawa zachodzi zwłaszcza, gdy zachowanie nietelnego będzie miało niespodziewany, nagły, niczym nieuzasadniony charakter. Innym przykładem zamiaru ukrywania się może być ciągła, nieracjonalna zmiana miejsca przebywania, zamieszkania lub pobytu, ciągła zmiana numerów telefonu kontaktowego.

Z kolei mówiąc o przesłance zatrzymania osoby, dotyczącej obawy zacierania śladów, należy brać pod uwagę, czy nietelny swoim zachowaniem w żaden sposób nie będzie nakłaniał pokrzywdzonych, świadków do składania fałszywych zeznań, ewentualnie – czy umyślnie nie będzie pozbywał się przedmiotów mogących stanowić dowód w danej sprawie.

Ostatnią przesłanką konieczności zatrzymania nietelnego jest brak możliwości ustalenia jego tożsamości. Taka okoliczność wystąpi, gdy pomimo podjęcia przez Policję możliwych sposobów ustalenia tożsamości osoby podejrzonej, nie da się tego dokonać. W tym przypadku osoba nietelna np.: nie będzie chciała współpracować, nie będzie posiadała

żadnego dokumentu tożsamości, nie będzie odpowiadała, jak się nazywa. Podjęte dalsze czynności, tj. rozesłanie wizerunku osoby do ościennych jednostek, podjęte próby pobrania odbitek linii papilarnych w sposób tradycyjny i zarządzenie wywiadu daktyloskopijnego lub za pomocą elektronicznych czytników odbitek linii papilarnych w postaci Livescanera, nie przyniosą pozytywnych rezultatów.

Na zakończenie omawianego zagadnienia dotyczącego przesłanek zatrzymania nietelnej osoby, co do której zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia czynu karalnego lub która wykazuje przejawy demoralizacji, należy przypomnieć, że uprawnienia Policji do zatrzymania nietelnego przysługują także Straży Granicznej, w zakresie jej właściwości⁵.

¹ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nietelnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969), art. 1 § 1.

² Tamże, art. 1 § 2 pkt 2: „czyn karalny” – rozumie się przez to czyn zabroniony przez ustawę jako:

- a) przestępstwo lub przestępstwo skarbowe albo
- b) wykroczenie określone w art. 50a (posiadanie w miejscu publicznym niebezpiecznych przedmiotów), art. 51 (zakłócanie spokoju lub wywołanie zgorszenia), art. 69 (niszczenie lub usuwanie znaków umieszczonych przez organ państwowy), art. 74 (niszczenie lub usuwanie oznaczeń miejsc niebezpiecznych), art. 76 (rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny w ruchu), art. 85 (samowolne ustawianie albo niszczenie lub uszkodzanie znaku lub sygnału alarmowego), art. 87 (prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu), art. 119 (kradzież lub przywłaszczenie cudzej rzeczy ruchomej), art. 122 (paserstwo), art. 124 (umyślne niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy), art. 133 (nabywanie w celu odsprzedaży z zyskiem lub sprzedaż z zyskiem biletów na imprezy) lub art. 143 (utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń publicznych) Kodeksu wykroczeń.

³ B. Jagielska, A. Majchrzak, A. Tabor-Dzikoń, *Zatrzymanie osoby*, Szkoła Policji w Słupsku, Słupsk 2016, s. 11.

⁴ Wyrok SA w Szczecinie z 26.03.2009 r., II AKa 1/09, OSA 2010, Nr 9, poz. 1.

⁵ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nietelnich, art. 32g § 2.

Ryc. https://www.freepik.com/free-vector/vandalism-abstract-concept-vector-illustration-destruction-damage-public-private-property-political-vandalism-violence-looting-building-walls-graffiti-abstract-metaphor_24122421.htm#page=2&query=vandalism&position=27&from_view=search

https://pl.freepik.com/darmowe-wektory/recznie-malowane-linie-natriskowe_13386548.htm#query=hand%20painted%20spray%20lines&position=20&from_view=search

Summary

Presumptions of the arrest a juvenile perpetrator of a criminal act

The article presents the circumstances, which are necessary for police officers and the Military Police so that they can arrest a juvenile, when there is a justifiable suspicion of committing a criminal act or such a person shows the signs of demoralisation. Those actions must be performed in accordance with the principles of legality, validity and equity.

Tłumaczenie: Katarzyna Olbryś